

Хоркава Діна Валеріївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю «Психологія» навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних юридичних наук, доцент
Кудерміна Олена Іванівна

КРИМІНОЛОГІЧНА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Вивчаючи злочинність, кримінологи традиційно розмежовують її на чоловічу і жіночу.

Жіноча злочинність являє собою сукупність злочинів, які вчиняються жінками, хоча у КК України передбачений тільки один склад злочину (ст. 117), спеціальним суб'єктом якого є тільки жінка (вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини) [1]. Жіноча злочинність - складова частина всієї злочинності і підкоряється її загальним закономірностям та змінам. Традиційне ж у кримінології відокремлення і вивчення жіночої злочинності обумовлено тим, що вона має певні особливості. Останні пов'язані як із біологічними, так і значною мірою із соціальними факторами, які, визначаючи місце жінки в суспільстві, відбиваються на формуванні її свідомості, обмежують коло її зовнішніх зв'язків і життєву активність, тип реагування на криміногенні прояви зовнішнього середовища [2].

Особливості жіночої злочинності визначаються специфікою способу життя жінок, своєрідністю їх діяльності, соціальних позицій та ролей.

Їй притаманні загальні закономірності. Вона є частиною загальної злочинності, органічно з нею взаємопов'язана.

Таким чином, жіноча злочинність - це самостійна система зі специфічними властивостями, де виділяються:

1. Рівень жіночої злочинності нижче чоловічий в 5-7 разів. Але в останні десять років спостерігається стійка тенденція до її зростання. Число жінок-злочинниць, починаючи з 2001 року, збільшилася в 2 рази. Це пов'язано перш за все з соціальним, економічним, політичним становищем і проблемами виховання.

2. Характер жіночої і чоловічої злочинності не збігається.

Частка насильницької злочинності серед жінок, наприклад, значно нижче, ніж у чоловіків.

Однак за останні десять років число тяжких злочинів, скоєних жінками, зросла більш, ніж в 4 рази.

3. Жіноча злочинність відрізняється від чоловічої співвідношенням корисливих і насильницьких, а також інших злочинів.

Наприклад, серед осіб, які здійснюють насильницькі, посадові і господарські злочини, частка жінок значно менше частки чоловіків і залишається такою протягом тривалого часу. Дуже мало жінок, які здійснювали бандитизм, розбій, грабежі.

У структурі жіночої злочинності переважно переважають корисливі злочини, а в групі корисливих - ті, які зазвичай пов'язані з професійною діяльністю жінки. Це розкрадання державного і громадського майна, вимагання, шахрайство, крадіжки, обман, умисне знищення або пошкодження майна.

Важливо відзначити, що темпи приросту числа жінок, скоєвших крадіжки, за останні п'ять років майже в два рази вище, ніж у чоловіків.

Слід підкреслити збільшення в ці ж роки числа тяжких злочинів, скоєних жінками. Сьогодні кожен 13-й вбивця - це жінка. Їх кількість зросла у порівнянні з 2001 роком майже в 2,5 рази. Кожна двадцята жінка, яка здійснила вбивство, є вбивцею своєї новонародженої дитини.

В останні роки спостерігається збільшення жіночої злочинності на ґрунті пияцтва або наркотичного сп'яніння (кожен третій злочин).

Особливо пригнічує те, що за кількістю хуліганських дій жінки дуже швидко наближаються до чоловіків. Кількість жінок-хуліганів виросло в останні п'ять років майже в 4 рази.

За статистикою кожна десята жінка-злочинниця є рецидивістка.

Що стосується кримінологічної характеристики особистості жінок-злочинниць, то тут спостерігається наступна картина:

1. За віком. Жіноча злочинність «старіє», хоча в останні роки відбувалося омолодження.

2. За професією. Велику частку складають робітники. Слідом йдуть службовці. Різко зросла кількість жінок-підприємців. І хоча їх частка в загальній кількості жінок-злочинниць невелика (всього 3%), вона за останні три роки зросла більш, ніж в 9 разів.

Частка учнів і студентів залишається стабільною, хоча в кількісному вираженні вона за останні три роки зросла на третину.

3. За освітою. Рівень освіти у жінок-злочинниць завжди був

вище, ніж у чоловіків.

Однак в останні роки приріст жінок-злочинниць з вищою освітою ще більше зріс. Їх кількість збільшилася на 80%, в той час як число осіб з середньою професійною освітою - на 60 %, а із середньою та середньою спеціальною - на 70%.

2. Специфіка причин жіночої злочинності.

Кримінологи виділяють причини соціального і біологічного характеру.

А. Кетлі прийшов до висновку, що «потяг до вчинення злочину залежить від віку, статі людини, його професії, ступеня освіти, пори року тощо».

Менше злочинність жінок пов'язана не тільки з їх фізичною слабкістю, але і відчуженістю від суспільного життя, сімейними обов'язками.

Ломброзо пов'язує менше злочинність жінок, порівняно з чоловічою, із особливостями жіночого організму і характеру, природою жінки.

Отже можна зробити висновок, що рівень жіночої злочинності значно нижчий ніж чоловічої, але є стала тенденція до її зростання в Україні.

Важливо наступне:

1. Різниця в умовах життя чоловіків і жінок. Це впливає на тип поведінки.

2. Неадекватність відображення в свідомості одних і тих же процесів. Різне сприйняття призводить до різного криміногенного впливу.

3. Особливості боротьби з жіночою злочинністю.

Проблема профілактики жіночої злочинності - це частина всієї запобіжної роботи щодо стримування правопорушень.

IV Всесвітня конференція зі становища жінок (Пекін, 4-15 вересня 1995 року) визначила стратегічні цілі з цього питання.

1. Зміна структури і цілеспрямоване розподіл державних асигнувань з метою заохочення економічних можливостей жінки.

2. Рівний доступ до виробничих ресурсів.

3. Задоволення спеціальних освітніх і медичних потреб жінок, особливо що живуть в умовах убогості.

Кримінально-правові проблеми реалізації гендерної ідеології в існуючому законодавстві і практиці його застосування. Специфіка правової регламентації жіночої злочинності укладена в особливостях її криміналізації, диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності жінок. При цьому особливості процесу криміналізації

жіночої злочинності пов'язані з чоловічою по ідеології і формою вираження Кримінальним Кодексом України. Існуюча ідеологія криміналізації кримінально-правових відносин, диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності не в змозі описати феномен жіночої злочинності. Жіноча злочинність як соціологічна реальність, що знаходить відносну регламентацію в правовій формі, залишалася і залишається таємницею в цивілізованому суспільстві тому, що: а) вона не криміналізується в повній мірі; б) жінки не піддаються кримінальному переслідуванню в силу стандартів і стереотипів правосвідомості, які вважають злочин чоловічою справою; в) жінки додатково захищаються від кримінального переслідування спеціальними компенсаторними механізмами звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання. [3]

Запобігання жіночій злочинності - невід'ємна частина системи запобігання злочинності взагалі. Вона також здійснюється на двох рівнях: загальносоціальному і спеціально-кримінологічному.

Серед заходів щодо запобігання жіночої злочинності можна виділити наступні:

1. Розробка системи виховних заходів, з урахуванням особливостей поведінки жінки.

2. Аналіз обстановки на виробництві, в родині, побуті. Це потрібно для виявлення факторів, проблем, які провокують, штовхають жінок на вчинення злочинів.

3. Заходи щодо підвищення соціального контролю за виконанням жінкою сімейних обов'язків.

4. Запобігання конкретних злочинів, скоєних жінками, з урахуванням особливостей жіночого характеру, поведінки і т.д.

5. Заходи щодо запобігання пияцтва, наркоманії.

6. Надання допомоги жінкам, які відбувають термін покарання у кримінально-виконавчих установах.

7. Надання допомоги жінкам, які відбули покарання, в адаптації до життя на волі - ресоціалізації.

Важлива роль у радикальному зниженні жіночої злочинності належить передбаченню і своєчасному випередженню виникнення і поширення криміногенних явищ, які можуть детермінувати або детермінують злочинність жінок. Профілактика випередження включає широкий комплекс заходів: соціально-економічних (забезпечення жінки роботою і заробітною платою, підвищення її освіти і кваліфікації, допомога сім'ї тощо); ідеологічних (захист моральності, гідності і честі жінки, поліпшення адаптаційних можливостей тих, хто відбуває покарання у місцях позбавлення волі,

боротьба з кримінальною субкультурою тощо); соціально-виховних, які перешкоджають виникненню, поширенню і рецидиву криміногенних явищ зовнішнього середовища, де відбувається фізична і моральна деформація жінки (рання сексуальна деморалізація, розпад сім'ї, позашлюбна народжуваність, відмова від виховання дітей, розумова відсталість та ін.); лікувально-профілактичних (наприклад, рання діагностика та виправлення різних психічних аномалій, психопатій, вдосконалення системи соціально-трудової адаптації жінок з такими відхиленнями психіки, патронаж тощо). Слід зазначити, що проведення кримінологічної профілактики випередження жіночої злочинності потребує значних матеріальних та інших ресурсних витрат.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.

2. Кримінологія України: Навчальний посібник, Голіна, 2011р.

3. Федусик В. В. Жіноча злочинність в Україні (кримінально-правові та кримінологічні проблеми) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. В. Федусик; кер. роботи Л. В. Багрій-Шахматов; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". – Одеса, 2001. – 22 с.

Адресва Євгенія Глібівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правознавства» навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Климчук М.П.**

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ СВИДКА, ПОТЕРПІЛОГО В СУДІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Правовою підставою для проведення будь-якої процесуальної дії, яка проводиться з дозволу слідчого судді, є винесена ним ухвала за результатами розгляду відповідного клопотання. Вирішуючи питання,